

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Габриела Белова – декан на Правно-историческия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски” – Благоевград, резервен външен член на научно жури

за присъждане на образователната и научна степен „доктор”

в област на висше образование 3. „Социални стопански и правни науки”, професионално направление 3.6 „Право” – Международно право и международни отношения (Право на ЕС)

Автор: Николай Любомиров Доманов – докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Международно право и международни отношения” в Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски”

Тема дисертационния труд: *„ОСНОВНАТА ПРОЦЕДУРА ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА НОРМОТВОРЧЕСКАТА КОМПЕТЕНТНОСТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ СЛЕД ДОГОВОРА ОТ ЛИСАБОН”*

I. Изпълнение на законовите изисквания относно процедурата

Въз основа на Заповед на Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски” съм определена за резервен член на научното жури за процедура за защита на дисертационен труд и за придобиване на образователната и научна степен „доктор” от докторанта на самостоятелна подготовка Николай Любомиров Доманов. Процедурата е открита и се провежда съгласно изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за прилагането му и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски”. В рамките на законовия срок са представени изискуемите документи. Считам, че са спазени и изискванията дисертационният труд да бъде представен във вид и обем, съответстващи на специфичните изисквания на първичното звено, в което докторантът е осъществил научното си изследване.

Докторантът Николай Любомиров Доманов отговаря на основните изисквания на чл. 6 от ЗРАСРБ и Правилника по прилагането му: притежава образователно-квалификационна степен „магистър” по специалност „Право”; осъществил е самостоятелна подготовка, съгласно изискванията на Закона и правилниците и е положил изискуемите изпити; представил е дисертационен труд и публикации; отчислен е от първичното звено с право на защита.

II. Оценка на обема, структурата и съдържанието на дисертационния труд и научните приноси

Значимостта на представеното научно изследване се определя преди всичко от актуалността на неговия предмет, който в конкретния случай безспорно може да се определи като научна новост. Представеният от докторанта Николай Доманов дисертационен труд е със заглавие „**Основната процедура за осъществяване на нормотворческата компетентност на Европейския съюз след Договора от Лисабон**”, като самата тема обуславя високото научно-теоретическо и практическо значение на изследваната проблематика. Правилата, по които протича обикновената законодателна процедура в Европейския съюз, както и редица теоретични въпроси, непосредствено свързани със самата процедура, не са били предмет на цялостно монографично изследване в българската научна литература. Дисертационният труд е с обем от 311 стр., като изложението е структурирано в увод, шест глави и заключение, като всяка от главите следва вътрешна структура съобразно логическата последователност на въпросите, които изследваната тема поставя. Извън посочения обем е представен списък на научната литература на кирилица (29 заглавия) и на латиница (78 заглавия), интернет източници и съдебна практика (32 решения на Съда на ЕС). Положително впечатление правят използваният богат научен апарат от 640 бележки под линия, а също така и приложенията в края (11 на брой). Цитираните данни относно практическото осъществяване на обикновената законодателна процедура са актуални към м. септември 2013 г.

Темата на дисертационния труд е от безспорна важност. Първите две глави от дисертационния труд са посветени на нормотворческата компетентност на ЕС, докато останалите четири глави доказват поставената научно-изследователска задача. Глави трета, четвърта, пета и шеста на дисертацията са посветени на обикновената законодателна процедура като основна процедура за осъществяването на нормотворческата компетентност на ЕС. Последователно са изследвани: общата характеристика на обикновената законодателна процедура след Договора от Лисабон (**Глава 3**), предварителната фаза на обикновената законодателна процедура (**Глава 4**), етапите на обикновената законодателна процедура (**Глава 5**) и правният режим на помирителната процедура като съществен елемент на обикновената законодателна процедура според Договора от Лисабон (**Глава 6**).

Принципно, считам структурата на дисертационния труд за последователно и добре изградена, макар и на моменти твърде утежнена. Отделните глави в обемно отношение и съотношение са балансирани и добре развити.

Проученият и анализиран теоретичен материал в разглежданата област е добър атестат за докторанта и за старателния му подход при неговото използване. Правилно са представени становищата на различните автори, коректна е полемиката, което дава възможност да бъдат изложени собствените му позиции и виждания. Считам, че поставената научноизследователска задача - цялостно изследване на обикновената законодателна процедура като основна процедура за осъществяване на нормотворческата компетентност на ЕС след Договора от Лисабон, включително анализ на наднационалната властова природа на европейския интеграционен процес - е изпълнена.

Като съществени *научни достойнства* на представения дисертационен труд, считам че биха могли да бъдат посочени:

- **Систематична пълнота на изложението.** Анализът в 3-6 глави – на технологията и спецификата на обикновената законодателна процедура като основна процедура за осъществяването на нормотворческата компетентност на ЕС – е изчерпателен, и съдържа убедителни емпирични наблюдения и статистически данни. Обхваната е цялата проблематика на изследваната материя съобразно формулираната тема. Като цяло следва да бъде отбелязано, че представеният за защита дисертационен труд е самостоятелно и оригинално изследване с висока научна стойност, представляващо новост в българската правна литература. Научните тези на автора Николай Доманов са обосновани и предизвикват сериозно внимание.
- **Перфектно познаване** на проблематиката на европейския интеграционен процес, съществуващата българска и чужда научна литература, съдебната практика, както и умело използване на сравнителноправния подход на изследване.
- **Аналитично, но и критично** отношение както към теоретичните конструкции, така и към съществуващата правна уредба и вътрешните правила, по които функционират институциите на Европейския съюз в рамките на обикновената законодателна процедура. При това авторът води полемика подчертано коректно и добросъвестно.

- Изложението се отличава с ясен, подчертано професионален **юридически език**.

Към научните достойнства на труда несъмнено се открояват **научните приноси** на автора, които могат да бъдат разпределени в няколко насоки:

Както бе отбелязано, дисертационният труд представлява **първото цялостно оригинално** изследване в българската научна литература относно правилата, по които протича обикновената законодателна процедура в Европейския съюз, както и отнжно редица теоретични въпроси, непосредствено свързани със самата процедура. Разработката се отличава със задълбочен анализ на недостатъчно познати и в европейската правна наука проблеми, които темата поставя. Направена е **цялостна систематизация** на титулярите на правото на законодателна инициатива в ЕС. Изчерпателно е обяснено упражняването на правото на инициатива извън Европейската комисия. Оригинално е изясняването на механизмите в съответствие с чл. 225 на Договора от Лисабон и извън него, чрез които Европейският парламент може да влияе върху законодателния процес на Съюза (с. 135 и следващите). Не е оставена баз внимание и сложната проблематика, свързана с механизмите за граждански контрол при упражняване на нормотворческата компетентност на ЕС и в частност при протичането на обикновената законодателна процедура.

Безспорен научен принос представлява изложението, посветено на **проверката на законодателното предложение** в хода на обикновената законодателна процедура. Последователно се разглеждат четири изключително важни въпроса: **прилагането на Хартата на основните права на ЕС** в хода на обикновената законодателна процедура; **правното основание** и неговата проверка; **спазването на принципа на субсидиарност** и **финансовата съвместимост** на подлежащия на приемане акт на Съюза с общата многогодишна финансова рамка.

С оригиналност се отличава и анализът на **междуинституционалните преговори**, които са дефинирани от автора като процес на сближаване на позициите на Европейския парламент, Съвета и Комисията в рамките на обикновената законодателна процедура. Идентифицирани са фазите на помирителната процедура. Разгледани са последователно тристранните срещи между Европейския парламент, Съвета и Комисията (т.нар. трилози), дейността на помирителния комитет и участниците в него.

Новост за българската наука е и разкриването на особеното място на помирителната процедура в общата законодателна процедура след Договора от Лисабон. По своята същност помирителната процедура представлява протичането на преки преговори между

двамата съзакондатели – Европейския парламент и Съвета – между второто и третото четене на обикновената законодателна процедура с оглед постигането на споразумение под формата на общ проект. Авторското виждане, че съдържанието на помирителната процедура далеч надхвърля дейността на помирителния комитет, би могло да бъде споделено. Докторантът Доманов откроява отчетливата тенденция, наблюдавана през шести и седми парламентарен мандат, към постигане на споразумения още на първо четене и към по-малко на брой помирителни процедури. Същевременно от автора не са подминати проблемите, които продължават да стоят пред помирителната процедура като съставът на делегацията на ЕП в помирителната комисия, изискването за прозрачност и др.

Практико-приложната стойност на изследването би могла да бъде потърсена както в предлаганата цялостна и единна терминология по разглежданата проблематика, така и в синтезирането на правила за провеждането на успешна законодателна процедура. Разработката на докторанта в тази насока би била изключително полезна не само за студенти и преподаватели, но и за една много по-широка публика, както и за националните органи и институции.

III. Критични бележки и препоръки

В дисертационния труд, като съчинение на всеки млад автор, се съдържат някои слабости и недостатъци, които едва ли могат да бъдат отминати. На първо място бих посочила усложнената структура на дисертационния труд – част от изложението в първите две глави натежава прекомерно за сметка на добре позната фактология, което затруднява открояването на същинската част на изложението относно обикновената законодателна процедура, отличаващо се с безспорна научна новост. На моменти в изложението има повторения (напр. участието на националните парламенти в законодателния процес), а същевременно направени изводи с научна стойност се съдържат в бележките под линия, а не в самия текст (напр. бел. 442). Струва ми се, че по отношение на проблема с демократичния дефицит би било уместно да се открие приносът на изследователя Joseph Weiler за теоретичното изясняване на това понятие, още повече че той присъства с други свои съчинения в библиографията, посочена от докторанта. На места е допусната известна езикова непрецизност – „случаят с изоглюкозата”, процесът по законодателство на Съюза, анексирането на ХОПЕС (бел. 299) и др. Направените критични бележки и препоръки обаче по никакъв начин не влияят върху общата оценка на дисертационния труд.

IV. Заключение

Изхождайки от всичко гореизложено, приемам, че предложеният дисертационен труд представлява **самостоятелно научно изследване** в областта на обикновената законодателна процедура след Договора от Лисабон. В разработката се съдържат **съществени научни приноси** със значение както за интеграционната и международноправната теория, така и за практиката. Считаю, че изследването **отговаря на изискванията** на чл. 6 (3) от Закона за развитие на академичния състав в Република България и на чл. 27 от Правилника за прилагането му.

Изразявам своята положителна оценка за научноизследователските качества на докторант Николай Любомиров Доманов и си позволявам да препоръчам на уважаемите членове на научното жури да дадат своята **единодушна подкрепа** на неговата кандидатура за присъждане на образователната и научна степен “доктор” в професионално направление 3.6 Право, научна специалност Международно право и международни отношения (Право на ЕС).

Резервен член на научното жури:

Доц. д-р Габриела Белова